

Finansdepartementet

SVERIGES RIKSBANK
SE-103 37 Stockholm
(Brunkebergstorg 11)

Tel +46 8 787 00 00
Fax +46 8 21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

DNR 2025-00280

Er ref. Fi2024/0259

2025-05-19

Remissvar om Finansdepartementets promemoria Kontantutredningen (Fi2024/02595)

Sammanfattning

Riksbanken välkomnar den övergripande inriktningen på de förslag och bedömningar som lämnas i utredningen.

Kontanter bidrar till såväl betalningsmarknadens tillgänglighet som dess motståndskraft. Den minskade kontantanvändningen gör att vi nu kommit till en punkt där det behöver fattas konkreta politiska beslut för att bevara möjligheten att betala med kontanter i Sverige. Riksbanken ser därför behov av skyndsamma lagstiftningsåtgärder, framför allt för att säkerställa att det fortsatt ska finnas kvar fungerande tjänster för dagskasseinsättning och växelkassor i hela landet och för att bevara möjligheten att betala med kontanter för livsnödvändiga varor.

Riksbanken

- **tillstyrker** förslaget om att i betaltjänstlagen utöka och förtydliga de stora bankernas ansvar att erbjuda lämpliga och behovsanpassade tjänster för sina företagskunder när det gäller dagskasseinsättning och växelkassor. Detta är centrala tjänster för kontantkedjans funktion och utgör en nödvändig förutsättning för att kunna införa en kontantplikt enligt utredningens förslag. Dessa förändringar bör införas så snart som möjligt
- **tillstyrker** förslaget till krav på samma banker att tillse att privatpersoner ska kunna göra insättningar av sedlar på konto. Det har hittills saknats en lagstadgad skyldighet för de stora bankerna att tillhandahålla denna tjänst, samtidigt som den är viktig för kontanternas roll som betalningsmedel
- **tillstyrker** förslaget om att införa en kontantplikt för aktörer som säljer livsnödvändiga varor och för sådana som tar ut offentligrättsliga avgifter. Riksbanken anser att utredningens förslag är en rimlig avvägning mellan allmänintresset att värna kontanternas användbarhet och de ingrepp i avtals- och

näringsfriheten för näringsidkare som kontantplikten innebär. Generellt föreslår utredningen också rimliga avgränsningar och undantag för kontantplikten när det gäller butikers storlek, omsättning och varuutbud. Att alltid kunna betala för livsmedel och mediciner är viktigt såväl av beredskapsskäl som av inkluderings-skäl. Inkluderingsaspekten är särskilt relevant för offentligrättsliga avgifter: alla i Sverige ska kunna betala för och därmed få tillgång till offentliga tjänster som sjukvård, pass, ID-kort m.m. Reglering behövs för att bringa klarhet i den osäkerhet som råder idag, trots existerande rättspraxis, om hur, när och var det ska gå att betala kontant för avgifter till det offentliga. Riksbanken anser att utredningens förslag om kontantplikt även bör omfatta näringsidkare som säljer flytande drivmedel på bemannade drivmedelsstationer.

Riksbanken delar utredningens bedömning att situationen för tjänsterna räkningsbetalningar med kontanter och inlösen av utbetalningsavier mot kontanter kräver en lösning. Däremot anser Riksbanken att ytterligare åtgärder bör kunna vidtas utan att det tillsätts en ny utredning i frågan. Anslaget för grundläggande betaltjänster som disponeras av Post- och Telestyrelsen har de senaste åren inte nyttjats fullt ut. Ytterligare ansträngningar bör därför göras för att redan existerande verktyg som stödåtgärder till ombud och upphandling nationellt eller regionalt prövas för att snarast komma tillrätta med problemen.

Riksbanken anser inte heller att ytterligare utredning i nuläget behövs för att införa reglering för att förbättra möjligheterna till offlinebetalningar med kort. Riksbanken förespråkar i stället en frivillig marknadsöverenskommelse i linje med det arbete berörda aktörer och Riksbanken under hösten 2024 inledde inom ramen för Riksbankens beredskapsansvar. Riksbanken bedömer att en frivillig lösning kan komma på plats snabbare än en reglering riktad mot fyra olika typer av aktörer, dvs. handlare, kortinlösare, kortutgivare och kortnätverk. Om det inte går att komma fram till en frivillig marknadsöverenskommelse har Riksbanken föreskriftsrätt gentemot de stora kortutgivarna (bankerna) på beredskapsområdet. På sikt bör det dock övervägas en generell reglering av en skyldighet för banker att erbjuda digitala betalningar offline.

Utredningen föreslår att Riksbankens mål avseende kontanter ska utökas till att bidra till att kontanter kan användas för att betala med i hela Sverige. Riksbanken bedriver i dag kontantutgivning, depåverksamhet och bevakning och analys av kontanthantering och kontantmarknaden i enlighet med 4 kap. 1 § lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank. Det bidrar till betryggande tillgång till kontanter i hela Sverige. Denna verksamhet är nödvändig för att kontanter ska kunna användas för att betala med i hela Sverige. Antalet depåer för inlämning och uthämtning av kontanter har ökat under de senaste åren, och ökar ytterligare fram till 2026. Öppettider i depåerna har också blivit mer generösa. Riksbanken beslutade nyligen att erbjuda privata aktörer att själva lagra sedlar och mynt som ännu inte är i cirkulation och som därför inte belastar dessa aktörers balansräkning.

Riksbanken bidrar därmed i högsta grad till tillgången till kontanter och därmed kontanters användbarhet genom sina nuvarande uppgifter. Utredningens förslag till ny målformulering kan dock tolkas som någon form av bredare ansvar för tillhandahållande av kontanttjänster till privatpersoner och reglering av kontantacceptans i bank och handel. Riksbanken vill fortsätta att aktivt bevaka och stötta kontantinfrastrukturen inom ramen för nuvarande lagstadgade mål och uppgifter. Det finns goda möjligheter att i dialog med de privata aktörerna vidta ytterligare åtgärder för att stötta kontantkedjan om

det krävs. Nya lagstadgade uppgifter till Riksbanken avseende kontanter bör vara tydligt specificerade och med en bakomliggande analys och konsekvensutredning. Av bl.a. effektivitets- och styrningsskäl är det också önskvärt att nya uppgifter har en koppling till kontantinfrastrukturen eller kontanthanteringen, snarare än till kontantttjänster riktade mot allmänheten.

Förslaget om att införa en kontantplikt (Avsnitt 10.1)

Riksbanken tillstyrker utredningens förslag om kontantplikt för offentligrättsliga avgifter och för näringsidkare som säljer livsnödvändiga varor. Riksbanken anser att inriktningen på branscher och den beloppsgräns på 0,1 prisbasbelopp som föreslås är väl avvägda sett till syftet om att kontanter ska bevaras som ett betalningsmedel i samhället av beredskaps- och inkluderingskäl. Det krävs goda skäl för att begränsa närings- och avtalsfriheten för enskilda näringsidkare och i dessa fall överväger samhällsintresset. Gränsdragningen för butikers storlek, omsättning och varuutbud framstår också som ändamålsenlig eftersom mindre aktörer såsom till exempel kiosker och bagerier inte bör omfattas av en kontantplikt på samma sätt som fullsortimentsbutiker.

De begränsningar i kontantplikten som föreslås av utredningen när det gäller omsättningsgräns för butiker, revisorskrav, beloppsgränser för kontantplikten och kravet att personalens säkerhet ska kunna upprätthållas är viktiga för att inte riskera att den föreslagna kontantplikten leder till ökad brottslighet. En beloppsgräns för kontantplikten är relevant både när det gäller rånrisken och för att inte underlätta för brott som penningtvätt och skatteundandragande. I sammanhanget kan det också nämnas att Riksbanken har uppmanat riksdagen och regeringen att överväga att införa en generell högsta beloppsgräns för kontantköp, något som finns i många andra EU-länder.¹ Det bör i sammanhanget dock påpekas att de stora volymerna inom penningtvätt, terrorismfinansiering och inte minst bedrägerier sker via elektroniska betalsätt.

Det finns också goda skäl att lagfästa praxis om rätten att betala vissa offentligrättsliga avgifter kontant. Exempelvis gäller det för vård- och passavgifter. Trots tidigare domstolsavgöranden avseende just vårdavgifter råder fortfarande osäkerhet om vad som gäller för möjligheten att betala offentligrättsliga avgifter kontant. Detta har nyligen påpekats av Justitieombudsmannen (JO) i samband med kontant betalning av avgifter för ID-kort till Skatteverket.² Mot bakgrund av de frågetecken som finns, trots praxis och existerande rättsutredningar, framstår det som önskvärt med tydligare reglering på området.

Riksbanken vill peka på ett par kompletteringar som bör övervägas för att en lagstiftning om kontantplikt ska bli ännu mer ändamålsenlig i förhållande till de syften utredningen vill uppnå.

För det första anser Riksbanken att försäljning av flytande drivmedel bör omfattas av kontantplikten. Det är viktigt framför allt ur ett beredskapsperspektiv och för den roll flytande drivmedel kan spela i framtida kriser och vid höjd beredskap för nödvändiga transporter, dieselgeneratorer m.m. Enligt branschorganisationen Drivkraft Sverige fanns i Sverige vid ingången av år 2024 sammanlagt 805 bemannade drivmedelsstationer. Över 90 procent av dessa bemannade stationer ägs av de fyra stora kedjorna OK-Q8, Preem, Circle K och Shell.³ Enligt de fyra bolagens egen information accepterar de kontanta betalningar på bemannade stationer. Mot bakgrund av detta anser Riksbanken att det vore olyckligt om inte dessa större kedjor skulle omfattas av kontantplikten, dels för att det inte skulle vara betungande i dagsläget, dels för att säkra kontantacceptansen i

¹ Betalningsrapport 2025, s. 55. Sveriges Riksbank.

² Se Riksdagens ombudsmäns beslut: Anmälan mot Skatteverket för att det inte är möjligt att i Blekinge betala en ansökningsavgift för id-kort med kontanter. Dnr. 2526-2024.

³ Enligt information från de fyra bolagens respektive hemsidor.

framtiden. Riksbanken delar visserligen flera av utredningens iakttagelser när det gäller drivmedelsbranschen: det är en bransch där omsättningen viker, och det finns säkerhetsaspekter med avlägset belägna drivmedelsstationer. Det pågår vidare ett skifte mot elektrifiering där kontant betalning för laddning av elbilar är mer komplext än för flytande drivmedel. Slutligen förekommer lösningar där butiksverksamhet och drivmedelsförsäljning bedrivs som åtskilda försäljningsenheter, med separata betalningsflöden – särskilt bland mindre aktörer. Trots dessa relevanta invändningar anser Riksbanken ändå att det skulle stärka såväl beredskapen som inkluderingen i Sverige om det säkerställdes att bemannade drivmedelsstationer även i framtiden fortsatte att acceptera kontanter. Kontantacceptansen på de ca 800 bemannade stationerna runtom i Sverige, liksom för livsmedelshandlare och apotek, är god och det finns skäl att se till att det förblir så. Dessutom kan drivmedelsstationer i flera delar av landet vara ett alternativ för att köpa livsmedel. Även om de inte formellt uppfyller kriterierna för en fullsortimentsbutik enligt den definition utredningen föreslår kan de bidra till att möjliggöra inköp av livsnödvändiga varor, inte minst på platser som saknar tillgång till fullsortimentsbutiker, i exempelvis vissa glesbygdskommuner.

En synpunkt av lagteknisk karaktär är att den föreslagna nya bestämmelsen om kontantplikt i 9 kap. 12 § (2010:751) om betaltjänster (LBT) kompletteras med ett nytt stycke i 1 kap. 7 § 5 LBT. Nu nämnda bestämmelse undantar i dag just kontant betalning från lagen om betaltjänsters tillämpningsområde. Eftersom den nya bestämmelsen i 9 kap. 12 § LBT innebär en reglering av skyldighet att acceptera kontant betalning bör därför ett nytt stycke i 1 kap. 7 § 5 LBT läggas till som möjliggör reglering av kontant betalning.

Kassaregisterbestämmelser under fredstida kris eller höjd beredskap (Avsnitt 10.2)

Riksbanken delar Kontantutredningens bedömning avseende Skatteverkets möjlighet att göra undantag från kraven från skyldigheter som gäller kassaregister i händelse av en fredstida krissituation eller höjd beredskap.

Kontant betalning av skatt (Avsnitt 10.3)

Riksbanken anser att utredningens bedömning att skatter bör kunna betalas kontant upp till ett visst belopp kan övervägas och att det finns principiella skäl till detta. Däremot är det av såväl inkluderings- som beredskapsskäl viktigare att kontantplikt införs för livsnödvändiga varor och offentligt rättsliga avgifter som vård, ID-kort, pass m.m.

Infrastruktur för kontanter (Avsnitt 10.4)

Kontanttjänster riktade mot företagskunder

Utredningens förslag om lämpliga och behovsanpassade kontanttjänster till näringsidkare tillstyrks i sin helhet. Utredningens förslag innebär att de sex stora bankerna (med inlåning på över 70 miljarder kronor från svensk allmänhet) får en skyldighet att tillse att företag ska kunna göra insättningar av kontanter på konto och kunna erhålla växelkassetjänster. Mot bakgrund av den pågående utvecklingen med allt lägre volymer på marknaden för kontanthantering och de förändringar av marknadsstrukturen som sker när Bankomat startar ett eget värdebolag, är det viktigt att denna förändring kommer på plats så snart

som möjligt. På så sätt säkerställs möjligheten för näringsidkare i hela Sverige att kunna ta emot kontanter i sin verksamhet.

Riksbanken ser också att det, likt utredningen föreslår, är nödvändigt med någon form av reglering av rimliga priser för dessa kontanttjänster. I annat fall riskerar tjänsterna att bli mycket dyra för aktörer som omfattas av kontantplikt, inte minst då det saknas fungerande konkurrens på marknaden för dagskasse- och växelkassetjänster. Prissättning kan också riskera att användas mot näringsidkare som inte omfattas av kontantplikt så de väljer att helt sluta ta emot kontanter till följd av för höga kostnader. Riksbanken bedömer, i likhet med utredningen, att en detaljreglering om hur tjänsterna ska tillhandahållas inte är nödvändig. Utredningen lämnar dock vissa förtydliganden om kriterier för "lämpliga och behovsanpassade tjänster". Exempelvis fastslås lägsta beloppsgränser för insättning för företag. Utredningens överväganden bör utgöra grund för de föreskrifter som enligt förslaget ska utformas med utgångspunkt i den föreslagna regleringen.

Riksbanken tillstyrker även att det ska krävas att det finns ett avtalsförhållande mellan den reglerade banken och tjänsteutföraren (ombudet) om att erbjuda kontanttjänsterna för att det ska anses vara godkänt ur tillsynsmyndigheternas perspektiv. Att detta krav saknats har minskat tydligheten och försvårat ansvarsutkrävandet i nuvarande reglering.

Uttagsmöjligheter för privatpersoner

Idag saknas helt reglering av beloppsnivåer för kontantuttag hos de banker som omfattas av skyldigheten att tillhandahålla dessa tjänster. De lägsta beloppsgränser för kontantuttag på 0,1 PBB för ett enskilt uttag och minst 0,5 PBB under en 30-dagarsperiod som utredningen anför i sina överväganden ligger något under de nivåer som vissa banker erbjuder idag. Riksbanken bedömer att det kan vara lämpliga lägstanivåer för privatpersoners uttag.

Insättningsmöjligheter för privatpersoner

Riksbanken har betonat vikten av att det införs en lagstadgad rätt även för privatpersoner att kunna sätta in sedlar på konto. Det är en viktig del för att kontantkedjan ska fungera även för privatpersoner. Den stora utbyggnaden av insättningsautomater som skett av framför allt Bankomat AB innebär att de stora bankerna redan idag lever upp till denna skyldighet. De lägsta beloppsgränser för insättning på 0,1 PBB för en enskild insättning och minst 0,5 PBB under en 30-dagarsperiod som utredningen anför i sina överväganden ligger något under nivåer som enstaka banker erbjuder idag. Riksbanken bedömer att det kan vara rimliga lägstanivåer för privatpersoner.

Riksbankens och statens roll för kontanterna (10.5 och 10.6)

Frågan om det offentliga respektive det privata ansvaret för kontantinfrastrukturen och kontanttjänsterna i samhället är inte ny. Riksbanken vill lyfta fram att det i nuvarande säkerhetspolitiska situation generellt finns ett behov av att staten, genom reglering, som katalysator och även med egna tjänster behöver ta en större roll på betalningsmarknaden för att möjliggöra säkra, effektiva och tillgängliga betalningar. Riksbanken ska ansvara för och vara en central del i detta.

Förslaget om ett nytt mål för kontanter

Riksbanken ansvarar idag enligt 4 kap. 1 § riksbankslagen för att bidra till att kontanter ska vara *tillgängliga* i hela landet i betryggande utsträckning. Vidare ska Riksbanken bidra till att allmänheten ska kunna göra sina betalningar. Det finns, enligt utredningen, en diskrepans mellan det ansvar som Riksbanken har att bidra till att allmänheten i Sverige ska kunna göra betalningar och de verktyg som Riksbanken har till hands. Vidare betonar utredningen att när något sker på betalningsmarknaden där ingen har ett lagstadgat ansvar, behöver någon aktör kunna träda in och agera. Exemplet som utredningen lyfter är möjligheten att betala räkningar med kontanter som minskade kraftigt när ClearOn AB avvecklade sin tjänst Kassagiro år 2022. Mot bakgrund av denna problembild föreslår utredningen att en ny bestämmelse införs i riksbankslagen som innebär att Riksbanken även ska bidra till att *kontanter kan användas för att betala* i betryggande utsträckning i hela landet. Det lämnas i hög utsträckning till Riksbanken själv att bedöma behov av åtgärder och fylla detta ansvar med innehåll.

Riksbankens nuvarande uppgifter

Riksbanken anser att den föreslagna kompletteringen i riksbankslagen, att "bidra till att sedlar och mynt ska kunna användas för betalningar i hela Sverige" innefattar flera saker som Riksbanken redan gör. Användbara sedlar och mynt, en fungerande process för kontantutgivning, en depåverksamhet som stöttar den privata infrastrukturen och en ständigt pågående bevakning och analys av marknaden liksom dialog med marknadsaktörerna är exempel på detta. Antalet depåer för inlämning och uthämtning av kontanter har ökat under de senaste åren, och ökar ytterligare fram till 2026. Öppettider i depåerna har blivit mer generösa. Riksbanken har nyligen även beslutat att erbjuda privata aktörer att själva lagra sedlar och mynt som ännu inte är i cirkulation och som därför inte belastar dessa aktörers balansräkning. Riksbanken bidrar därmed till att stötta användbarheten för kontanter genom att stötta kontantinfrastrukturen i samhället. Riksbanken avser att fortsätta utveckla sin verksamhet i syfte att underlätta för kontanthanteringen, tillgången till kontanter och därigenom bidra till kontanters användbarhet.

Att bidra till kontanters användbarhet för att betala kan dock tolkas bredare än så. Möjligheten att använda kontanter för att betala beror i stor utsträckning på kontantacceptansen i samhället, dvs. vilka aktörer som tar emot kontanter. Det handlar också om kontanttjänster till privatpersoner och företag, bl.a. uttag, insättning av kontanter. Det är tjänster som i viss utsträckning erbjuds på kommersiell basis men också till följd av tvingande reglering.

Utbudet av kontanttjänster och reglering av kontantacceptans handlar om tydliga politiska målkonflikter mellan exempelvis inkludering och samhällets krisberedskap å ena sidan och effektivitet och näringsfrihet å den andra. Det är inte lämpligt att fullt ut delegera dessa avvägningar till en myndighet, utan vissa prioriteringar avseende inriktning och ambitionsnivå behöver göras inom det politiska systemet.

Riksbanken anser vidare att kontanttjänster riktade till allmänheten bäst tillhandahålls av privata aktörer som har vana av och en infrastruktur för bl.a. kundkontakter, kundkännedomskrav och penningtvättskontroller. Om staten ska bidra med att i egen regi erbjuda någon typ av kontanttjänster kommer en parallell infrastruktur behövas och i så fall i hela landet. Det ska inte uteslutas att vi hamnar i ett sådant läge och det bör i så fall

vara ett politiskt beslut. I den situationen är det rimligt att överväga om befintlig infrastruktur för statens och det offentligas verksamhet i landet kan nyttjas för en effektiv och ändamålsenlig lösning.

Riksbankens ansvar för grundläggande betaltjänster

Utredningen gör i avsnitt 10.6 ett s.k. övervägande riktat till regeringen om att överväga att Riksbanken tar över PTS och länsstyrelsernas ansvar för grundläggande betaltjänster. Riksbanken anser att detta inte skulle vara ändamålsenligt bl.a. av skäl som listats ovan..

I sammanhanget vill Riksbanken också poängtera att riksdagsmålet och därtill hörande förordningar och myndighetsuppdrag om tillgång till grundläggande betaltjänster bör uppdateras då det varit desamma under snart två decennier. År 2025 kan ett debetkort, Swish och BankID vara minst lika grundläggande för att kunna betala som kontantuttag, dagskassainsättning och räkningsbetalningar över disk. Dessutom har två av de tre grundläggande betaltjänsterna (kontantuttag och dagskassainsättning) reglerats som en skyldighet för de stora bankerna och denna skyldighet föreslås också förstärkas av utredningen. Riksbanken anser att det av riksdagen beslutade målet och därtill tillhörande insatser bör ändras utifrån dagens inkluderingsutmaningar på betalningsmarknaden. Oaktat om målet och verktygen ändras eller inte anser Riksbanken också det finns goda skäl att överväga en reform av uppgifter och befogenheter mellan de olika myndigheterna under regeringen för att öka effektiviteten i insatserna och stärka statens roll för inkluderingen på betalningsmarknaden.

Offlinebetalningar med kort (Avsnitt 10.8)

Riksbanken och alla större berörda aktörer inom svenska kortbetalningar driver sedan hösten 2024 ett arbete om ett ramverk och överenskommelse för att stärka möjligheten till offlinebetalningar med debet- och kreditkort. Det handlar om att hitta lösningar för teknik, processer, regelverk, avtal och riskfördelning mellan de berörda aktörerna – dvs. kortutgivare, kortinlösare, handel och kortnätverk. Målet som Riksbanken satt upp för arbetet är tydligt. Svenska kort utgivna av de sex stora bankerna till personer över 18 år ska gå att använda offline för att köpa livsnödvändiga varor i upp till sju dagar senast den 1 juli 2026.

Riksbanken förespråkar att marknadens aktörer tillsammans med Riksbanken fortsätter det pågående arbetet med att nå en överenskommelse. En frivillig marknadsöverenskommelse kan gå snabbare och troligtvis bli mer ändamålsenlig. Offlinebetalningar med kort kräver egentligen reglering av fyra olika typer av aktörer: kortutgivare, kortinlösare, handel och kortnätverk. Riksbankens beredskapsföreskrifter gäller i dagsläget endast för vissa kortutgivare, dvs. de sex största bankerna.. Riksbanken har dock under 2025 inlett ett arbete att se över sina föreskrifter på beredskapsområdet, dels vad de ska avse, dels vilka ytterligare aktörer som ska omfattas av dem. Föreskrifterna skulle i framtiden därmed kunna innehålla krav på fungerande offlinebetalningar riktade mot fler aktörer. Trots framsteg inom det pågående arbetet med en marknadsöverenskommelse mellan de centrala aktörerna inom svenska kortbetalningar ser Riksbanken att det på sikt kan krävas reglering för tydlighet och långsiktighet.

Utredning om tjänster för räkningsbetalningar (Avsnitt 10.10)

Efter att ClearOn AB lade ner Kassagirot 2022 är det endast vissa fristående sparbanker som erbjuder räkningsbetalningar med kontanter och då endast till egna kunder. Utöver det erbjuder bolaget Change Group AB och det nystartade Svensk Betaltjänst AB möjlighet till räkningsbetalningar på sammanlagt cirka 30 platser i främst södra Sverige. Riksbanken instämmer i utredningens analys om att det behövs en lösning på situationen för dessa tjänster så att de blir mer tillgängliga än idag. Det är inte många personer som har behov av tjänsterna men för dem som har det, inte minst personer utan ett bankkonto, är det viktigt att kunna betala räkningar eller få ut pengar på en utbetalningsavi.

Däremot ser inte Riksbanken att det första som bör göras inom området är att tillsätta en utredning. Det finns verktyg och medel avsatta för detta ändamål som PTS och länsstyrelserna har till sitt förfogande avseende stöd till betaltjänstombud och upphandling av grundläggande betaltjänster. Trots att problemen uppmärksammats sedan 2022 har inte anslagna medel utnyttjats de senaste åren. År 2023 var ca 25 procent av medlen på anslaget outnyttjade och under 2024 var det ca 15 procent. Om en nationell upphandling är svår att få till bör det även kunna övervägas regionala upphandlingar, eller försök att engagera existerande betaltjänstleverantörer i en viss region. Även om tillgången till tjänsten generellt är dålig i hela landet, finns stora skillnader mellan olika regioner.

Om existerande alternativ givet nuvarande verktyg som upphandling och stöd är helt uttömda kan det finnas skäl att i en utredning se över om det offentliga ska erbjuda dessa tjänster. Detta skulle exempelvis kunna ske på statens 141 servicekontor som drivs av Statens servicecenter, eller andra lämpliga platser, alternativt i kommunal regi. Utredningen bör också överväga om skyldigheten att erbjuda tjänster skulle kunna ligga på de stora bankerna även om det finns argument för att kopplingen till bankens kunder och konton är svagare än för de andra kontanttjänster som de i dag är skyldiga att tillhandahålla.

Riksbanken anser att det finns skäl vid såväl stödinsatser, upphandling eller statlig lösning att inkludera räkningsbetalningar med kontokort och insättning av utbetalningsavier på konto via kort. Dessa tjänster löser inte problemen för personer utan betalkonto men kan bidra till digital inkludering. Nästan alla i Sverige har tillgång till kort och det finns många personer som kan hantera kortbetalningar med och utan kod, men som har svårt med andra digitala tjänster som internetbank, Bank-ID eller betalningsappar. Det är ett av skälen till att det på EU-nivå nu regleras att all ny laddinfrastruktur ska erbjuda kortbetalning.⁴ Därför bör man överväga att i tjänsterna som erbjuds via stöd, upphandling, av bankerna eller eventuellt i statlig regi, inkludera räkningsbetalningar med kontokort och insättning av utbetalningsavier på ett bankkonto via kort.⁷

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1804 om utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel.

På direktionens vägnar:

Erik Thedéen
Riksbankschef

Ragnar Olofsson
Rådgivare

Beslutet har fattats av direktionen (riksbankschefen Erik Thedéen, förste vice riksbankchefen Anna Breman samt vice riksbankscheferna Per Jansson, Aino Bunge och Anna Seim) efter föredragning av rådgivaren Ragnar Olofsson. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Christina Wejshammar medverkat.